

ȘTEFAN ILOAIE

Editorial:

RESPONSABILITATE CREȘTINĂ ÎN DECIZIA BIOETICĂ

Domeniul bioeticii – efect al întâlnirii dintre procesul aplicării științei și tehnologiei în medicină, cu necesara stabilire a unor criterii morale, în funcție de anumite valori – s-a dezvoltat uimitor în câteva decenii, solicitând diferiți factori sociali în a se pronunța față de problemele tot mai variate care, datorită provocărilor fără precedent din domeniul medical, cu prioritate, au dat naștere situațiilor noi din punct de vedere moral, valoarea vieții umane ajungând să fie evaluată în funcție de situații cu totul noi, care depind de specialiști, de aparate, de norme morale, de valori, de repere, cele mai multe dintre ele incerte. Faptul că situațiile sunt de viață și de moarte, că deciziile privesc efectiv viața persoanei și a semenilor lui, fac din acest domeniu unul în care convergența formației religioase cu disciplinele științifice să fie maximă. Bioetica este, nu atât teoretic, ci mai ales practic, disciplină a dialogului, căci ea unește diferite domenii de cunoaștere, iar prin aceasta unește oamenii, cunoștințele, realizările și faptele lor, într-un efort dificil de stabilire și aplicare a unor criterii la nivelul intervenției tehnologizate asupra omului, în trei aspecte definitorii care privesc însăși viața lui: 1. în procreare, 2. în ridicarea standardului vieții și în prelungirea ei prin diferite soluții, inclusiv prin transplantare, 3. în asistarea momentului morții.

Așa se face că instituțiile religioase au fost printre primele care au interogat noul câmp, în reușitele și nereușitele sale, cu privire la câteva dintre situațiile apărute; nu din spirit deconstructivist, nici dintr-un criticism exacerb, ci pentru a semnala derapaje sau greșeli, fie deja existente, fie „doar” posibile. Dar, și pentru a intra în dialog și pentru a îndruma.

Contactul direct al clericului cu credinciosul – care este nu doar membru al Bisericii, ci și al societății, dar, totodată, și pacient – a adus repede în atenție, între problemele urgente ale forurilor eclesiale, și pe cele de bioetică, atât la nivelul relației dintre creștini, cât și la nivel instituțional. Dacă Biserica Romano-Catolică și Bisericile protestante aveau formulate deja din anii '80 poziții

oficiale față de probleme și aspecte din bioetică, Bisericile Ortodoxe – organizate după criteriile naționale și aflate încă, în marea lor majoritate, la acea vreme, sub stăpânire comunistă – abia dacă primeau, în mod oficial, din atât de mult invidiatul „Vest”, informații referitoare la starea de fapt din domeniu. De aceea, ele au luat contact cu provocarea bioetică aproape exclusiv în ultimele două decenii – aceasta fiind una dintre nenumăratele probleme noi ivite odată cu căderea comunismului – au analizat situația și, în ultima vreme, au încercat formularea de opinii și chiar enunțarea unor documente oficiale. În spațiul românesc de după 1990, bioetica a primit un interes din ce în ce mai crescut – nu doar în rândul specialiștilor: medici, teologi, biologi, filosofi, juriști, ci și în rândul maselor –, lucru care se datorează problematicii noi de ordin social și moral apărute în contextul circulației libere de idei și atitudini: liberalizarea avortului, posibilitatea tehnică de realizare a nașterii „in vitro”, „ca și recenta dispută asupra clonării umane. Deoarece bioetica s-a conturat ca o punte de legătură între știință – în special medicină și biologie – și sistemul valorilor umane cuprinse și tratate în domeniul moral, teologia ortodoxă s-a apropiat destul de repede de noul subiect, pronunțându-se asupra diverselor aspecte cuprinse în sfera cercetării sale.

Dar până la formularea unor poziții – care de cele mai multe ori nu pot avea un caracter absolut – creștinul își poate educa gândirea și conștiința în sensul pregătirii sale pentru valorizarea experienței duhovnicești proprii în domeniul de a cărui provocare teribilă depinde tot mai mult calitatea sa de creștin.

Atitudinea Bisericii, a teologiei, dar, ca manifestare, și a creștinului pus în situația să accepte o decizie bioetică sau să hotărască în domeniul acesteia este cerută, pe de o parte, dinăuntru, prin aceea că valorile pentru care se solicită decizia bioetică sunt repere spirituale și fizice importante ale omului, întrucât fac parte efectivă din realitatea cuprinsă în indefinitul concept de viață. Construirea unei atitudini se face în strânsă concordanță cu valorile proprii, în funcție de reperul pe care persoana îl are, din punct de vedere creștin: în duhul educației omului, în funcție de dinamica vieții duhovnicești pe care o posedă, fiind legată chiar de mântuirea sa, deoarece orice act uman ne așază în raport cu noi, cu semenii și cu Dumnezeu, iar acest lucru se întâmplă cu atât mai mult în domeniul în care, crescând câmpul de acțiune, conceptele devin tot mai incerte, iar decizia, din punct de vedere moral, tot mai nesigură. Pe de altă parte, către exterior, față de alte domenii de viață, stabilirea reperelor reprezintă răspunsul la întrebările societății adresate Bisericii, considerată tezaur al valorilor morale, de care într-o societate creștină ar trebui să se țină seama în derularea evenimentului bioetic pentru a elimina – într-o măsură cât mai mare – interogațiile, dubiile și indecizia și pentru a nuanța formularea unor concepte. Rolul factorului teologic în zona bioeticii devine relevant, în scopul introducerii, în felul actual de gândire, a valorilor creștine,

ca și pentru redescoperirea și aplicarea lor la nivel social, unde întâlnim deja curente de idei și manifestări morale deviate, individualiste, slab-motivante sub aspectele altruismului, credinței și iubirii.

Credința este vie și concretă în trăirea mării majorități a creștinilor, dar se simt influențe străine vieții duhovnicești autentice, care modifică tipul de gândire și, deci, și atitudinea față de viață și față de cele mai importante aspecte ale ei. Identificarea lor, destul de greoaie, uneori, devine un semnal pentru înțelegerea argumentării pe care o întâlnim în noi înșine și la semenii noștri cu referire la fenomenele cruciale ale existenței umane, dintre care primul este viața, pentru apărarea căreia avem nevoie astăzi, real și concret, de *Cultura Vieții*.

